

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Бусарсва Тетяна Геннадіївна

доктор економічних наук, професор,

Державний торговельно-економічний університет

Береговий Дмитро Сергійович

здобувач освітнього ступеня «Магістр»,

Державний торговельно-економічний університет

Штучний інтелект (ШІ) – це підхід, що дозволяє комп'ютерам і програмному забезпеченню «мислити» подібно до людського мозку. Це досягається через вивчення закономірностей роботи мозку та аналізу когнітивних процесів. В результаті таких досліджень створюються інтелектуальні програмні системи та рішення [1].

Проблемам розвитку штучного інтелекту приділяють велику увагу лідери технологічного прогресу, такі як Ілон Маск, Стівен Хокінг, Марк Цукерберг, Джефф Безос, а також експерти, які працюють у провідних наукових лабораторіях та інститутах світу. Важливий внесок у вивчення феномену ШІ зробили іноземні науковці: Алан Тюрінг, Джеймс Баррат, Ерік Хорвіц, Ілон Маск, Джордж Дайсон, Кевін Келлі, Раян Кало.

У сучасному світі досягнення штучного інтелекту широко поширені в електронних пристроях, медичних установах та банках. Це зрозуміло, адже багато бізнес-лідерів, віце-президентів компаній, менеджерів та інвесторів прагнуть дізнатися про ці технології якомога більше. Сьогодні економісти, особливо ті, хто займає керівні посади, повинні вміти розуміти справжню цінність технологій. Практичне використання ШІ допомагає оцінити його вплив на розвиток бізнесу. Економіка слугує надійною основою для аналізу невизначеності та її впливу на прийняття рішень. Якісне прогнозування допомагає зменшити цю невизначеність, а інструменти штучного інтелекту дозволяють максимально збільшити прибуток від бізнес-процесів. Методи прогнозування, що використовуються в машинному та глибинному навчанні, можна інтегрувати з економічною теорією прийняття рішень, що веде до розробки ефективних ідей.

Згідно з щорічними доповідями Стенфордського університету «Artificial Intelligence Index Report», упродовж останніх років багато країн розробили довгострокові національні стратегії розвитку штучного інтелекту та реалізують заходи для їх впровадження.

На думку PwC, протягом найближчих 5–10 років Китай стане лідером у впровадженні та використанні технологій штучного інтелекту.

Очікується, що до 2030 року його ВВП може перевищити середньосвітовий рівень на 26%. Значний потенціал також має Північна Америка, яка, ймовірно, додасть близько 14% до ВВП. Західна Європа наразі залишається позаду [3].

У загальному, дослідники класифікують стратегії розвитку ШІ різних держав на три основні групи: а) перша група характеризується реалістичним підходом до формування стратегій ШІ, детальним аналізом не лише поточного стану впровадження ШІ в країні, а й реальних потреб її розвитку. Стратегії країн цієї групи мають фундаментальний характер і охоплюють як глобальні проблеми впровадження ШІ, так і конкретні плани з реінжинірингу різних ринкових секторів, цифровізації численних галузей національної економіки та суспільних відносин (наприклад, Саудівська Аравія, США); б) друга група включає країни, які демонструють ґрунтовний та практичний підхід до визначення цілей і етапів їх досягнення, з урахуванням реальних потреб держави та формування унікальних завдань і цілей розвитку ШІ (такі як Люксембург, Мальта, Малайзія, Литва); в) третя група країн має стратегії, які сформульовані у формалізованому вигляді, містять базові цілі розвитку в напрямку впровадження технологій ШІ у певних сферах суспільної діяльності (до неї належать Австралія, Австрія, Іспанія, Катар, Португалія, Кіпр, Нова Зеландія, Ізраїль, Швейцарія та ін.) [2].

Штучний інтелект поступово заміщує людей у сфері праці, виконуючи певні трудові функції, які раніше виконували працівники. Роботи, оснащені штучним інтелектом, вже сьогодні виконують певні види діяльності та надають готові продукти або послуги. Приклади таких функцій включають пошук інформації, її обробку та систематизацію, навігацію тощо.

Зростаюче використання штучного інтелекту та роботів у виробництві товарів і послуг призводить до зменшення або повного зникнення «живої праці». Зміни, що відбуваються в цій сфері, можна розглядати з двох аспектів. Перший аспект стосується зменшення частки «живої праці» у виробництві товарів та послуг. За оцінками Ф. Кіяккіо, Г. Петропулоса і Д. Піхлера, в шести країнах ЄС (Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Іспанія та Швеція), які охоплюють 85,5% ринку робототехніки, впровадження одного додаткового робота на тисячу працівників призводить до зниження зайнятості на 0,16–0,20 відсоткових пунктів. Під загрозою скорочення опиняються робочі місця, що займаються працівниками без вищої освіти та молоддю.

Натомість McKinsey зазначає, що застосування штучного інтелекту здатне суттєво підвищити доходи компаній, які працюють у галузі високих технологій, охорони здоров'я та банківської справи. У банківському секторі, за умови повної реалізації можливостей ШІ, річні прибутки можуть зрости на 200–340 мільярдів доларів. Згідно з

дослідженням консалтингової компанії McKinsey, генеративний штучний інтелект, як-от ChatGPT, може щорічно збільшувати світовий ВВП на 2,6–4,4 трільйони доларів. Для порівняння, за весь 2022 рік глобальна економіка зросла на 3,6 трільйона доларів [4].

Сьогодні, з урахуванням сучасних глобальних викликів і тенденцій, роль штучного інтелекту в економіці стає все більш значущою, оскільки він впливає на різні її сфери та сприяє підвищенню ефективності. Серед специфічних напрямів застосування ШІ в економіці можна виокремити автоматизацію процесів, аналіз великих обсягів даних, персоналізацію послуг, прогнозування ринкових тенденцій та інші важливі аспекти. Розуміння цих аспектів є ключовим для оцінки загального впливу ШІ на економіку. Ці технології не лише підвищують ефективність, але й сприяють впровадженню інновацій і розвитку нових продуктів. Усе це підкреслює важливість розуміння та впровадження ШІ для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку економічних процесів у сучасних умовах.

В світовій практиці існують приклади ефективного використання ШІ в діяльності компаній. Так Alibaba запустила продукт на базі штучного інтелекту під назвою City Brain для аналізу даних з камер, що дозволило знизити затори на 10% та покращити управління трафіком на 15%. JP Morgan створила продукт Coin для прискорення аналізу контрактів, здатний обробляти 1200 сторінок за 1–2 секунди, що еквівалентно 360 000 годин праці юристів. Spotify використовує ШІ для персоналізації плейлістів, що підвищило час прослуховування та лояльність користувачів, а також створила AI DJ для індивідуального добору музики [5].

Незважаючи на значні досягнення, штучний інтелект має суттєві обмеження. Системи ШІ здатні ефективно виконувати лише ті завдання, для яких вони спочатку були створені. Перемикання між різними типами завдань, як це робить людина, для них неможливе. Для того щоб ШІ виконував нові завдання, його потрібно навчати, що вимагає великої кількості даних і часу. Він не здатен самостійно адаптуватися до змін зовнішніх умов – у таких випадках потрібно зупинити його роботу та провести повторне навчання з урахуванням нових вимог. У майбутньому ШІ може досягти середнього рівня розвитку, що вплине на життя суспільства. І з часом існуючі обмеження можуть зникнути раніше, ніж ми це усвідомимо.

Підсумовуючи слід зазначити, що штучний інтелект є однією з найважливіших технологічних галузей світової економіки і темпи її розвитку вражають. ШІ стане невід'ємною частиною технологій майбутнього та відкриє нові можливості в багатьох сферах людської діяльності. Його впровадження значно полегшує роботу людини та сприяє розвитку різних напрямів. Важливо, щоб ці технології не повністю замінили людину, а лише допомагали їй виконувати складні завдання.

Список використаних джерел:

1. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/scho-take-shtuchnij-intelektistorija-vidi-ta-skladovi>.
2. Костенко О.В. Аналіз національних стратегій розвитку штучного інтелекту. *Інформація і право*. 2022. № 2(41).
3. Андрощук Г. Тенденції розвитку технологій штучного інтелекту: економіко-правовий аспект. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. No 3. С. 84–101. No 4. С. 59–69. DOI: <https://doi.org/10.33731/42019.175713>
4. Як штучний інтелект став невід’ємною частиною світової економіки URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/24/702480/>
5. Успішні та провальні кейси залучення штучного інтелекту. URL: <https://mind.ua/publications/20275247-amazon-uber-spotify-jp-morgan-netflix-tesla-toshcho-uspishni-ta-provalni-kejsi-zaluchennya-shtuchnogo>